

تبعات اجتماعی و اقتصادی تصادفات جاده ای در ایران

میررضا شفیق پور

نتایج پژوهشی در اتحادیه اروپا حاکی از آن است که ۹۰ درصد خانواده های افرادی که کشته و ۸۵ درصد خانواده های افرادی که در اثر تصادفات معلول شده اند؛ افت طولانی مدت کیفیت زندگی را نشان داده اند.^۲

۳- زنگ خطر بزرگی برای سلامت عمومی جامعه: پژوهش های متعدد نشان می دهد که بسیاری از آسیب دیدگان سوانح رانندگی حتی پس از گذشت مدت زیادی از عوارض و صدمات ناشی از آن رنج می برند. (مایو، اهلرس و هوبس، ۲۰۰۰؛ میولی و لاندولت، ۲۰۱۰). بحران های روانی - اجتماعی فرد آسیب دیده، از آغاز مصدومیت و آسیب دیدگی او بر اثر سوانح رانندگی شروع شده و تا زمان حیات وی ادامه خواهد یافت. انتقال عوارض بحران های حل نشده به زندگی فردی، اجتماعی و خانوادگی آسیب دیده و ادامه آن تا نسل های بعد می تواند زنگ خطر بزرگی برای سلامت عمومی جامعه محسوب شده و همین امر ضرورت توجه و رسیدگی بدین مسئله را آشکار می کند.^۳ فوت ناگهانی تقریباً ۶۰ نفر طی روز در کشور و از دست دادن این عزیزان دردناک است که سلامت روحی و روانی تعداد زیادی از خانواده ها را با خطر مواجه کرده است.

تجربه تلخ یک سانحه رانندگی و مصدومیت یا فوت ناگهانی عضوی از خانواده روزانه زندگی دسته بزرگی از ایرانیان را تحت الشعاع قرار می دهد که ابعاد گسترده آن تا پایان عمر با آنها همراه خواهد بود. به راستی تصادف و تبعات ناشی از آن با سلامت روان

پیامدهای اجتماعی و اقتصادی تصادفات که گریبان گیر یک فرد و یا یک خانواده آسیب دیده می شود، از طیف وسیعی برخوردار است. این پیامدها شامل آسیب های مربوط به سلامت جسمی، روانی، اجتماعی، اقتصادی و... می شود.

تصادف جاده ای علاوه بر خسارات اقتصادی که باعث هدر رفتن حدود ۶ تا ۷ درصد از تولید ناخالص ملی کشور می شود، عامل اساسی مرگ و میر در کشور بوده که دارای تبعات اجتماعی فراوانی هستند. اگرچه در سالهای اخیر به واسطه همت و اقدامات گسترده پلیس، شاهد روند کاهش تلفات جاده ای بودیم اما به نظر می رسد این تلاش ها کافی نبوده و متأسفانه آمار تصادفات و تلفات جاده ای نسبت به کشورهای همتراز، مطلوب و در حد توقع متولیان صنعت حمل و نقل و مردم کشورمان نیست و اقدامات مضاعف موثرتری را می طلبد. بنابراین علاوه بر تبعات اقتصادی تصادفات رانندگی به تبعات اجتماعی ناشی از کشته شدگان در جاده های کشور که هر روز و هر ساعت شنیده می شود؛ نیز باید توجه کرد. لذا در زیر به مهمترین تبعات اجتماعی ناشی تصادفات اشاره خواهیم کرد.

- ۱- تحلیل سلامت و عملکرد کلی خانواده: مطالعات متعدد نشان دهنده این است که آسیب های روحی و روانی در خانواده هایی که عزیزان خود را بر اثر سوانح رانندگی از دست می دهند، بیشتر از سایر افراد درگیر است. بعضی از این آسیب ها، سلامت و عملکرد کلی خانواده ها را تحلیل می برد.^۱
- ۲- افت طولانی مدت کیفیت زندگی خانواده:

انجام می‌شود؟ ۷
 ۸- افزایش معلولین و زنان بی‌سرپرست و هزینه‌های کشور در سال ۱۳۹۰، ۵۱ هزار و ۹۱۰ میلیارد برآورد هزینه‌های رانندگی در کشور بوده است این در حالیست که بودجه بهزیستی کشور حدود ۱۳۵۰ میلیارد تومان است. یعنی حدوداً ۴۰ برابر بودجه سازمان بهزیستی صرف هزینه‌های ناشی از تصادفات شده است. طبق آخرین سرشماری سال ۱۳۹۰، ۲۰ درصد پدیده بی‌سرپرستی زنان ناشی از تصادفات بوده است. همچنین هزینه محاسبه شده جان افراد فوت شده و معلولیت‌های دائمی ناشی از تصادفات نیز ۰/۳ تا ۲/۲ درصد تولید ناخالص داخلی کشور را به خود اختصاص داده است. از ۱۲ هزار و ۵۰۰ معلول ضایعه نخاعی تحت پوشش سازمان بهزیستی، ۶۸۲۵ نفرشان بر اثر تصادفات رانندگی دچار معلولیت شده‌اند.

فوت ناگهانی تقریباً ۶۰ نفر طی روزانه در کشور و از دست دادن این عزیزان حکایت تلخی است که سلامت روانی تعداد زیادی از هموطنانمان را به خطر می‌اندازد. تجربه تلخ یک سانحه رانندگی و مصدومیت یا فوت ناگهانی عضوی از خانواده روزانه زندگی دسته بزرگی از ایرانیان را تحت الشعاع قرار می‌دهد که ابعاد گسترده آن تا پایان عمر با آنها همراه خواهد بود.

۹- عامل آسیب‌های اجتماعی و متلاشی شدن خانواده‌ها: مدیر کل دفتر طرح، برنامه و توسعه دانشگاه علوم قضایی که تلفات دو سال رانندگی را برابر با تلفات زلزله بم می‌داند؛ در ارتباط با آسیب‌های ناشی از تصادفات می‌گوید: بیشترین قربانیان تصادفات در رده سنی ۱۸ تا ۴۰ سال بوده و میانگین سنی قربانیان نیز ۳۷ سال است و ۸۰ درصد آنان را مردان تشکیل می‌دهند که عموماً در این سن سرپرست خانوار هستند.

با تحلیلی بر این آمار می‌توان دریافت که این تصادفات چقدر در ایجاد زنان سرپرست خانوار، فرزند یتیم و متلاشی شدن کشور نقش دارند. برخی معتقدند اعتیاد، مادر آسیب‌های اجتماعی است. اما من معتقدم تصادف، مادر آسیب‌هاست و به عنوان یک تهدید جدی مانند یک بیماری در حال تخریب اوضاع اجتماعی، اقتصادی ایران بوده و دولت باید این مسئله را با دقت بیشتری رسیدگی و پیگیری کند.

منابع:

۱. جالی، هوسانیت، السلام و ذرایکت، ۲۰۱۳، خدادادی، قنبری، یوسف زاده، مسکینی، عسگری و کوچکی زاده (۱۳۸۸) (حسین نیا و دیگران، ۱۳۹۳: ۶۲)
۲. همان.
۳. همان.
۴. موسوی چلک، سید حسین، تأثیر اجتماعی تصادفات رانندگی، روزنامه جام جم، ۲۳ / ۱۳ / ۱۳۹۰، شماره ۳۱۵۲.
۵. همان.
۶. همان.
۷. همان.
۸. (جواد، ۱۳۹۴/۶/۱۲: نشست تخصصی ابعاد اجتماعی تصادفات)
۹. مرادی، مدیر کل دفتر طرح، برنامه و توسعه دانشگاه علوم قضایی ۱۳۹۴/۶/۱۲: نشست تخصصی ابعاد اجتماعی تصادفات.

ما چه می‌کند و حضور در یک صحنه تصادف، مصدوم شدن یا فوت یکی از عزیزان در یک سانحه رانندگی سلامت روان ما را تا چه میزان تحت تأثیر قرار می‌دهد؟ فوت ناگهانی تقریباً ۶۰ نفر طی روز در کشور و از دست دادن این عزیزان حکایت تلخی است که سلامت روانی تعداد زیادی از هموطنانمان را به خطر می‌اندازد. تجربه تلخ یک سانحه رانندگی و مصدومیت یا فوت ناگهانی عضوی از خانواده، روزانه زندگی خیلی از ایرانیان را تحت الشعاع قرار می‌دهد که ابعاد گسترده آن تا پایان عمر با آن‌ها همراه خواهد بود.

۴- پیامدهای روانی و استرس‌های زیاد بر خانواده‌های متوفیان تصادفات:
 نکته حائز اهمیت این است که این تأثیرات با توجه به شرایط سنی و جنسیت (زن یا مرد بودن) و... می‌تواند متفاوت باشد. ضمن این که با توجه به شدت حادثه، ماندگاری تأثیرات روانی و اجتماعی نیز متفاوت خواهد بود.

۵- از دست دادن سرپرستان خانوار:
 اگر یک‌سوم متوفیان حوادث رانندگی سرپرست خانوار باشند، وضعیت زندگی بازماندگان با مشکلات جدی مواجه خواهد شد. این مشکلات هم مالی است و از همه مهم‌تر نقش و اهمیت حضور سرپرست در تربیت فرزندان و انجام وظایف جهت ارتقای کیفیت زندگی و تأمین هزینه‌های زندگی و... در خانوارها می‌باشد.

۶- جبران سخت خسارات و قابل تأمل بودن مشکلات مصدومین

سال	مصدومان	گشته شدگان
۱۳۸۴	۲۷۴,۲۵۷	۲۷,۷۵۵
۱۳۸۵	۲۷۶,۷۶۲	۲۷,۵۶۷
۱۳۸۶	۲۴۵,۴۱۸	۲۲,۹۱۸
۱۳۸۷	۲۷۲,۸۷۷	۲۳,۳۶۲
۱۳۸۸	۲۹۵,۱۷۹	۲۲,۹۷۴
۱۳۸۹	۲۷۵,۰۹۳	۲۰,۵۷۳
۱۳۹۰	۲۹۷,۲۵۷	۲۰,۰۶۸
۱۳۹۱	۳۱۸,۸۰۲	۱۹,۰۸۹
۱۳۹۲	۳۱۵,۷۱۹	۱۷,۹۹۴
جمع کل	۲,۵۷۱,۳۶۴	۲۰۲,۳۰۰

و مجروحین حوادث رانندگی:
 مردی که با شغل رانندگی هزینه‌های زندگی را تأمین می‌کند با معلولیت، مشکلات جدی در این زمینه خواهد داشت. بدون شک این مشکل زمینه بروز مسایل و مشکلات دیگر را در زندگی افراد فراهم می‌کند که گاهی اوقات جبران آنها بسیار دشوار می‌باشد.

۷- عدم توجه بیمه‌ها به خسارت‌های روانی - اجتماعی ناشی از تصادفات:

در حال حاضر بیمه‌ها هیچ‌گونه مسئولیتی در قبال این نوع مشکلات ندارند. جبران هزینه خسارات خودروها یا تأمین بخشی از هزینه‌های درمانی کافی نبوده و نیست. حتی در ارزیابی‌های انجام شده از تصادفات نیز به این موضوع تاکنون توجه نشده است. کودکی را در نظر بگیرید که والدین خود را در اثر تصادف از دست داده باشد، در چنین شرایطی چه حمایت‌های روانی و اجتماعی از او